

מעין נאמן

הגיליון השבועי בתורתו של מרן ראש הישיבה רבנו הגדול זצוק"ל

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה | נא לא לטלטל בשבתות ברשות הרבים

אשרי אדם

מרן ראש הישיבה בשיעור עיון

המושג "שאיין תורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה" נעשה מליצה בעלמא, כי פשוט אין צריך להמית עצמנו על התורה. הכל מוכן, ערוך ומסודר... היום אפשר לשבת ב"כולל" ולהיות בקי בכל הש"ס ועוד לקבל על כך עד 700 דולר לחודש. גן עדן עלי אדמות. אלא מה? היצר הרע הוא חכם מכולנו, ובאמתחתו פיתויים ושידולים חדשים לבקרים, אשרי אדם שהשכיל להבין אחרית דבר מראשיתו, ויגע ועמל באהלה של תורה ולא מש ממנה, כי עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר. "עכ"ל הטהורה (לב נאמן עמוד 147). והדברים נפלאים.

מרן זי"ע היה תמיד עמל בתורה, ולא ויתר לעצמו כלל. "זכורני תוספות אחד במסכת בבא מציעא שישבתי עליו כשעה אחת [בגיל 7 וחצי] ופני אל הקיר, עד שהבנתי אותו בעצמי. אם כי אבא מארי זצ"ל רצה פעם ופעמיים להסביר לי אותו ולא הסכמתי." ממשיך מרן זי"ע ומתאר: "וטעם העונג לא מש מפי עד היום, אם כי עברו מאז יובל שנים ויותר!" (שם עמ' 146). אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. יהי רצון שנזכה לעמול בתורה מתוך חשק ושמחה, כן יהי רצון.

שבת שלום ומבורך

הקשיים שיש בדורנו לכל לומד תורה צעיר, קשים מכל מה שהיה בדורות קודמים.

במה דברים אמורים? בחג השבועות האחרון זכינו לקבל שוב את התורה. הרבה מאיתנו קיבלו על עצמם כל מיני קבלות ללמוד יותר, יותר בשקיעות, יותר בעיון, יותר ברצף, יותר בבקאות, יותר בשמחה ובחשק. אמנם, בהרבה מהמקרים, איננו מצליחים להחזיק מעמד בקבלות הטובות, וצריך לנסות להבין את שורש הענין.

על דורות קודמים יש סיפורים הרואים של לימוד ברעב ובצמא ובחוסר כל. במזג אויר קשה, בתקופות מלחמה, בחסרון ספרים, ובכל מיני תנאים קשים מנשוא. אמנם, נראה שהקושי של דורנו עולה על כולם. הכח שהיה לאבותינו ורבותינו לעמוד בכל הקשיים והנסיונות זו הידיעה הברורה שהם עוסקים בחיי נצח. ושהאושר השמור לעמלי תורה הוא האושר הכי גדול והכי חזק והכי נצחי. משכך, כל קושי מתגמד, וכל הר גבעה ישפלו. כי אם הרוח חזקה ואיתנה, שום רוחות זרות לא יוכלו לה.

אמנם בדורנו, דור הבמבה והביסלי כפי שיש נוהגים לכנות באירוניה, אין לנו את הרוח החזקה של אבותינו ורבותינו. וברור הוא שכשאדם חדור מטרה, ולבוש ברוח עז וגבורה, יגיע לכל שאיפתו הטהורה. אבל אם רוצה שהכל יהיה מסודר ונעים, ותמיד יהיה לו אוכל טעים, ואם אפשר "גם" לזכות להיות חכם שדבריו נשמעים, ודאי יקשה בעיניו לשמור על כל הרגעים.

והא לך לשונו הזהב של מרן זי"עא הכ"מ בענין זה: "בזמננו כשהחיים של תלמידי חכמים נוחים, ב"ה, לאין ערוך ממה שהיה פעם, חסרה אותה השקידה וההתלהבות על התורה שהכרנו בנעורינו.

לוח הפרק היומי כצוואת מרן רבנו הגדול זצוק"ל

שבת י"א סיון	ראשון י"ב סיון	שני י"ג סיון	שלישי י"ד סיון	רביעי ט"ו סיון	חמישי ט"ז סיון	שישי י"ז סיון	שבת י"ח סיון
הפרק היומי	שביעית ח'	שביעית ט'	שביעית י'	תרומות א'	תרומות ב'	תרומות ג'	תרומות ד'
המשנה היומית	אבות ג' י"ז	אבות ג' י"ח	אבות ג' י"ט	אבות ג' כ'	אבות ג' כ"א	אבות ג' ח'	אבות ד' א'

להאזנה לשיעור הפרק היומי הימני מאת הגאון הרב ליאור כהן שליט"א וכן להרשמה למכתבים ולהגדרות השבועיות: 03-510-9999

העלון והלימוד מוקדשים לעילוי נשמת: מאיר בן פלילה | שר חיה בת כאדומה

פרשת השבוע

עמוד 2

דרכי העיון

עמוד 2

חדר הורתי

עמוד 3

נימוקי עמו

עמוד 4

מגדולי ישראל

עמוד 4

הלכה נאמנה

עמוד 5

עיון נמרץ

עמוד 5

יו"ל ע"י

איגוד הקהילות 'כתר מלוכה'

עורך ראשי

הרב עדיאל כהן

עריכה וביקורת

הרב יוסף אלוני

עיצוב ועימוד

אידישע קאפ | 053-3189546

קרדיט תמונות

בית הרב | ר' הראל זנזורי

לתגובות ומכתבים

n0548477628@gmail.com

לתרומות וכן להפצת העלון

טל' 054-8477628

גדלה כפליים. "שלשה שבועות?! הרב היה על ערש דווי! הוא מכיר אותו?"

"אספר לך כבוד הרב", התחיל האיש להסביר את עצמו. "אבי זכה להכיר את הרב מאז עוד בהיותו מתגורר בתוניס. בין אבי לדוד שלי שה' ישלח לו רפואה שלימה, היה ויכוח לפני כמה שנים, ומאז הם לא בקשר. לא נעים, אבל זה המצב. הרב, אתה לא תאמין מה קרה לפני שבועיים. אבי מקבל שיחת טלפון, והנה הוא שומע מעבר לקו את קולו של לא פחות ולא יותר הגאון הרב מאזוז בכבודו ובעצמו. אני אשמיע לרב את ההקלטה".

הרב אישר, וקול ההקלטה נישא בחלל החדר. "פלוגי", נקב הרב בשמו של האבא. "אתה אדם יקר מאד! לאחרונה שמעתי שאחיד נמצא במצב לא טוב. וספרו לי שכבר כמה שנים שאתם לא בקשר. יכול להיות שכשתבקר אותו וישמע את קולך יתעורר, יכול להיות. תעשה מצוה! תעשה מצוה! הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. תסלח לו, תוותר לו, וזה יעזור אולי לריפוי שלו. אל תתייאש מזה! הקדוש ברוך הוא חונן ומרחם. תלך לבקר אותו עם פלוגי או משהו אחר, תלך אליו לבית החולים איפה שהוא נמצא, ותאמר לו מלים מעודדות, מלים יפות, ובעזרת ה' תהיה לו רפואה שלימה, וגם לך, תהיה לך שמחת חיים!".

"אבי היה בהלם", מספר הבן. "הוא מיד אמר לרב: 'ודאי! עכשיו אני רץ'. מיד תפס את הרגליים שלו, ובזריזות נסע לבית החולים לבקר את אחיו ולהתפייס אתו. השבוע הרב נפטר, ומה אתה רוצה שאומר? אפשר בכלל להתנחם?!".

מה שהפריע למרן בהיותו חולה במצב לא פשוט, זה להשכין שלום, ולהרבות אהבה ואחוה בעם ישראל. מי יתן לנו תמורתו.

שלום מופלא

וידבר ה' אל משה לאמר. דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם. ברכו ה' וישמרו. יאר ה' פניו אליה ויחנה. וישא ה' פניו אליה וישם לה שלום. ושמחו את שמי על פני ישראל ואני אברכם (במדבר ו', כ"ב-כ"ז).

לברך את עם ישראל

אהרן זכה לברך את עם ישראל. עד היום בני אהרן הכהנים מברכים בכל יום את עם ישראל באהבה, בדגש על "באהבה". הברכה מגיעה רק מתוך אהבת ישראל אמיתית. לא לחנם כתוב בזה"ק (הובא בבאר היטב סי' קכח סק"כ) שאם יש לכהן שונא בתוך בית הכנסת, אינו יכול לברכו. הברכה צריכה להיות מתוך אהבה.

המדה הזאת היתה טבועה בלבו של אהרן אבי הכהנים. הלל אומר, הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. מסופר שבשעת פטירתו הלכו אחרי מיטתו שמונים אלף נערים ששמו "אהרן", שנולדו בעקבות השכנת השלום שהשכין אהרן בין הוריהם.

השכנת השלום בין אדם לחברו, בין איש לאשתו, בין קרובים וידידים, היא מעלה שאין כמותה. עד היום צאצאי אהרן הכהן זוכים להיות כהנים ומורמים מעם ואף לעבוד בבית המקדש שיבנה במהרה בימינו, בזכות אהרן אביהם.

אבידה של שלום

"הרב, איך מתמודדים עם האבידה?", אמר אחד ממשתתפי השיעור לרב יוסף ש. שליט"א בצאתו של יום שני כ"ג בניסן תשפ"ה. שיעורו של הרב יוסף ש. מתקיים באחת מערי הצפון, ומגיעים לשם יהודים מכל הסוגים, חילוניים ודתיים כאחד, עמך בית ישראל.

"איזו אבידה?", התעניין הרב יוסף ש. "אבידה! הרב לא שמע? פטירתו של הרב מאזוז!". "ודאי שמעתי", הזדרז הרב להשיב, "אבידה ענקית, אני מכיר את תלמידיו המובהקים, אבל מה הקשר אליך? אתה לא נראה ידתי יותר מדאי...".

"כן, לא כל כך דתי", השיב האיש בצער הניכר בקולו, "אבל מה תגיד על זה שאבי דיבר אתו לפני שלשה שבועות?". עכשיו תמיהתו של הרב

- אין לקבל את פירושיו, ונשאל: מה הכריחך לכך? רצונך להלביש ולדרוש- דרוש וקבל שכר, אך לומר שרש"י או הרמב"ם או אחד הראשונים התכוונו למושגים והגדרות מופשטות "דק על דק עד אין נבדק". זו מנין לך?, ולדברך, מדוע לא יכתבו בפירוש, האם בסתר דיברו. ע"כ.

"כל האומר אשרי בכל יום"

דוגמא מיוחדת לכלל הנ"ל בענין "ייתור לשון המפרש" אנחנו מוצאים בדברי מרן זצ"ל בספרו "מגדולי ישראל" חלק א' (עמ' כ"א) וזו לשון קדשו: בברכות (דף ד' ע"ב) מבואר טעם לחשיבות המזמור תהלה לדוד שיש לאומרו בכל יום, משום דאית ביה תרתי- דאתי באל"ף בי"ת ואית ביה פותח את ידך. רש"י: "דאית ביה תרתי. דאתי באל"ף בי"ת ויש בו שבח הכנת מזון לכל חיי". שתי המלים האחרונות הנראות כמיותרות כמוסה בהן - לפי הגר"א - כוונה עמוקה. רש"י הוקשה לו, למה לא נאמר מזמור "אודה ה' בכל לבב" (תהלים פרק קי"א) שיש בו גם כן תרתי, מסודר על פי א"ב וגם נאמר בו "טרף נתן ליראיו", ועוד לו יתר שאת, שלא חסרה בו האות נו"ן כמו במזמור תהלה לדוד? לזה הסביר

יסד בסודו.. הכלל הראשון לעיון

מרן ראש הישיבה זצ"ל בספרו דרכי העיון (מאמר א') מונה בפנינו את הכללים היסודיים בעיון, וזה לשון מרן רבנו זצ"ל: יסוד היסודות בעיון הוא שאין חסר או יתר בלשון הגמרא רש"י ותוספות. אין חסר- כי לא בא הכתוב לסתום אלא לפרש (וכמ"ש רש"י בראשית יו"ד כ"ה, ושם כ"א ל"ד, וכן הוא בסדר עולם פ"א. וכיו"ב בירושלמי יומא פ"ב ה"ה לא בא הכתוב לנעול אלא לפתוח). ולא יתכן שעיקרי הדברים יהיו חסרים בסוגיא או במפרשיה, כי לא באו לנסותנו בחידות. וכמ"ש רש"ל בעירובין (דף ק"ג ע"ב) על דברי רש"י וז"ל: לולי פה קדוש היה נראה בעיני לפרש כפשוטו ולא שיאמר התלמוד דרך חידות וכו'. ואין יתר- כי השתדלו רבותינו תמיד לכתוב בקיצור ובדייקנות, מועט המחזיק את המרובה. מכאן שאם יעמיס אדם ביאורים ופירושים בכוונת הראשונים שאינם נובעים בהכרח ממשמעות הלשון והסגנון, או מכח סתירה וכיו"ב

הלימוד העיקרי

יש ספר מעניין מאד. אתמול הייתי בביה"ח 'בלינסון' משעה שמונה בבוקר עד ארבע אחר הצהרים, בינתיים הביא לי חתני רבי ליאור (כהן) ספר שכתב חכם מרוקאי, מאיר מיארה [וטענה המדפוס וכתב מאיר מיארה. מה זה, זכר או נקבה? ... לא, זה מאיר ומשפחתו מיארה.} שם אומר מה שכל העולם חושבים שהתורה נמצאת רק ביד האשכנזים - חכמי אשכנז וחכמי צרפת כדוגמת רש"י וכו', זה לא נכון. הוא מביא הוכחות שהתורה היתה נמצאת בצפון אפריקה בדורות הראשונים לפני שבאו חכמי צרפת. הפיוטים - צפון אפריקה. הדקדוק - צפון אפריקה. התלמוד - צפון אפריקה. [כמה דברים ממני. לא שלקח, אלא ששמע מפי, והוא ריכז אותם ביחד]. אמר, מי שלומד גמרא היום, צריך ללמוד רבנו חננאל, רבנו נסים, ועוד חכם אחר שגם כן מתקופת הגאונים. וזה הלימוד העיקרי, שמפרשים הכל פשוט.

סגנון מיוחד

ואת זה לא הוא שאמר, אלא אמר את זה הרב מנחם כשר [זה חכם אשכנזי מפורסם מאוד, שכתב המון ספרים. אמר לי פעם רבי שמחה [צירקינד] יש לו - לרבי מנחם כשר - עט זהב. מה זה עט זהב? שיש לו סגנון מיוחד. הוא שהוציא 'תורה שלימה' על התורה כמעט הגיע לארבעים כרכים, ונפטר. מי יכול ללמוד את הכל, אי אפשר. אבל היה לו כרך כ"ט שחלקו השני נכתב ע"י הרב ראצבי שם כתוב על אותיות עקומות ועקושות (פ"א אות ה'). ויש מאמר שבו הרב כשר (ח"א עמוד כ"א) לא הבין דיבור 'אבן עזרא' אחד, שראב"ע כתב 'כתב עברי' (ראה 'לחם הביכורים' הנד"מ עמוד ד' הערה 4), והוא חשב ש'כתב עברי' זה

"כתב ליבונאה", והתחיל להתפלפל, חמשה דפים פלפולים באויר, ריבונו של עולם! למה? כי המח שלהם חריף מאוד, ומרוב חריפות הוא לא יכול כתב ליבונאה, והתחיל להתפלפל, חמשה דפים פלפולים באויר, ריבונו של עולם! למה? כי המח שלהם חריף מאוד, ומרוב חריפות הוא לא יכול לקבל שיש פשוט. כתב, שכדאי ללמוד רבנו חננאל לפני רש"י. אמר: אם אני הייתי עורך התלמוד, הייתי שם גמרא באמצע וכאן בפנים רבנו חננאל, ובחוץ רש"י, ותוספות למטה, שזה רק תוספת. העיקר, זה הפירוש הפשוט של הדברים. יש לו ספר 'הרמב"ם ומכילתא דרשב"י'. ושם כותב טעות בידניו שאנחנו לומדים רש"י ותוספות, ואילו רבנו חננאל באותיות קטנות. לא, רבנו חננאל באותיות גדולות ובמקום של רש"י - בימין. ואחר כך רש"י, שרש"י יותר מאוחר, ואחר כך תוספות. לפעמים גירסא אחת של רבנו חננאל, מאירה את העינים, ממש כך.

חלוצים תעברו

פעם אחת הייתי בנתיבות אצל הרב צבאן, והיה גם אחד שעובד במשרד הדתות, מנהל או משהו כזה, שמו הרב אלימלך איתמר {זה היה קיץ חם מאד, הלכתי עם חולצה, הייתי עולה חדש, לא יודע שצריך להיות עם כובע וחליפה, ראה אותי אמר לי: אתה חלוץ? "חלוץ" מהחלוצים אשר בארץ... לא. למדתי לפעם אחרת. אמר לי את זה בצחוק, הוא בעצמו היה מגולח והיה פשוט, אבל זה בסדר, כי הוא 'עובד מדינה'. ולי אמר: אתה חלוץ? מה, הוא לא יודע שהגרבים מרגישים חום יותר מדאי?... טוב.}. בדרך אמר: יש משנה ביומא (דף ל"ד ע"ב) בית הפרווה. והגמרא (דף ל"ה רע"א) שואלת מה זה: פרווה? והגמרא עונה: אמגושא [מכשף]. רש"י מפרש שהיה אחד מכשף ששמו פרווה, והוא בנה את הבית הזה, ולכן זה נקרא על שמו בית הפרווה, הוסיפו לו ה"א הידיעה. לא הבנו למה? וכי אדם מכשף שבונה דבר, נקרא לו על שמו! אז הוא אמר שראה רבנו חננאל שם [ומובא בתוספות] שאומר שהמכשף הזה היה בונה מחילה מתחת לבית המקדש, תפסו אותו שמה והרגו אותו, ולכן קראו את זה על שמו 'בית הפרווה'. זה מסביר לנו. לכן כדאי תמיד להסתכל ברבנו חננאל, אל תאמר אותיות קטנות, "אותיות קטנות"? קח זכוכית מגדלת... (ה' תמוז תשע"ט)

ניתן להשיג את סדרת "חדר הורתי" בטל' 058-3241518

של שאור וחמץ לכאן? רב: מדוע נרגש רק בבבא זו? תלמיד: כי בבא ראשונה ואחרונה של המשנה שייכות לכל יום טוב והם מעניין המסכת שלנו (כמה ראשונים קוראים למסכת ביצה מסכת "יום טוב"), אבל בבא אמצעית אין פה מקומה כי אם במסכת פסחים. רב: מה עונה רש"י? תלמיד: שיש מכנה משותף לשלש הבבות, שבדרך כלל בתלמוד בית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא, וכאן נתחלפו היוצרות, בית שמאי לקולא ובית הלל לחומרא שכן בית הלל אוסרים לאכול את הביצה שנולדה ביום טוב וב"ש מתירין, וכן בית הלל סוברים שחייבים לבער חמץ בשיעור קזית ובית שמאי מקילים עד שיהא בו כשיעור תמרה. וכן בבבא שלישית. רב: למה מוסיף רש"י בתירוץו שתי מלים "גבי יו"ט"? תלמיד: כי מצינו עוד למעלה מעשרים מחלוקות שהם מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל ונמנו במסכת עדיות פרק ד'. אבל המשותף כאן בשלש מחלוקות אלה שכולן מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה בהלכות יום טוב כי גם פסח בכלל יום טוב הוא. רב: נמצא רש"י מרכיב תירוץו אתרי ריכשי? (על שני יסודות. ראה ב"ב קנ"ב ע"א). תלמיד: אמנם כן.

המשך בעמ' 6

רש"י שמזמור תהלה לדוד עדיף, שיש בו שבח הכנת מזון לכל חי (ומשביע לכל חי רצון), אבל במזמור קי"א טרף נתן ליראיו דוקא. (שנות אליהו, מהר"ץ חיות בשמו). עכ"ל מרן זצ"ל. [וע"ש עוד מה שהעיר בזה מרן זצ"ל].

הביאני המלך חדריו...

דוגמא נוספת כותב הרב בספרו "דרכי העיון" (במכתבי תורה מכתב א') - שם ממחיש הרב בצורה יוצאת דופן כיצד התנהל שיעור בעיון [אני ממליץ לכל אחד לקרוא את המאמר, כאן רק "שלפתי" מאמצע הענין לצורך הדוגמא]. השיעור נסוב על המשנה בביצה (פ"א משנה א'): ביצה שנולדה ביו"ט בית שמאי אומרים תאכל וב"ה אומרים לא תאכל. ב"ש אומרים שאור בכזית וחמץ בככותבת וב"ה אומרים זה וזה בכזית. כאן מרן מתאר כיצד הרב פונה לתלמיד ומבקש ממנו לקרוא את רש"י ולבאר מה "הוקשה לו", וזה לשונו:

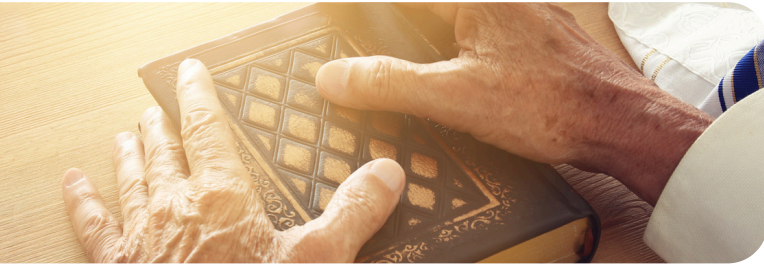
תלמיד: שאור בכזית. משום דהני תלת מילי הוו מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל גבי יו"ט תנא להו בהדי הדדי ובגמרא מפרש טעמייהו. רב: מה קשה לרש"י? תלמיד: הוקשה לו מה ענין בבא זו

בכל נושא שנבאר כאן יש להאריך הרבה, ולדייק בכל דברי הפוסקים, ואין מדור זה מתאים לכך, אלא כאן נבאר עיקרי הדברים בקצרה, והרוצה להרחיב יפתח את המקורות שנציין.

ועמדו כל העם

כיום יש המקילים לשבת בשעה שהחזן אומר החזרה, ורבנו היה מקפיד מאד לעמוד בחזרה, וכאן נבאר הענין בקצרה. הנה הרמב"ם (פ"ט מהלכות תפלה ה"ג) כתב וז"ל: והכל עומדים ושומעים ועונגין אמן אחר כל ברכה וברכה. עכ"ל. ומשמע מדבריו בבירור שיש לעמוד בחזרה, אלא שהרב ישכיל עבדי (ח"ב סי' ב') תמה שאם זה הפי' ברמב"ם מדוע הרמ"א (סי' קכ"ד ס"ד) לא הביא דבריו, אלא הביא שצריך לעמוד בחזרה מדברי הגהות מנהגים, ולכן פי' דברי הרמב"ם בדרך אחרת שכוונתו שצריך לשתוק בזמן החזרה, וכמו שמצינו בגמ' (סוטה דף ל"ט ע"א) גבי הפסוק וכפתחו עמדם כל העם, שפירשו שהכוונה לשתיקה בזמן קריאת התורה, והביא דבריו מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל ביחוד דעת (ח"ה סי' י"א).

אלא שפי' זה קשה ודחוק מאד, שהרי הרמב"ם בהלכות אלו הזכיר כמה פעמים לשון עמידה (ה"א - ושליח צבור יורד לפני התיבה ועומד באמצע העם, ה"ב - והכל עומדין מיד ומתפללין בלחש, ומי שאינו יודע להתפלל עומד ושותק וכו') במשמעות הפשוטה, ועל מי סמך שכעת נבין שכוונתו שתיקה, ועוד שהרי גם גבי ענין שתיקה בקריאת התורה, ששם הגמ' פירשה עמידה בלשון שתיקה, הרמב"ם לא הביא מקור זה, שהרי בפ"ב (ה"ט) כתב הרמב"ם: כיון שהתחיל הקורא לקרות בתורה אסור לספר (פי' לדבר) אפי' בדבר הלכה, אלא הכל שותקין ושומעין ומשימין לבם למה שהוא קורא, שנאמר ואזני כל העם אל ספר התורה עכ"ל, וכתב מרן בכסף משנה וז"ל: וכתב רבנו קרא דרבי זירא, דאידך

ומרן הש"ע לא הזכיר דצריך לעמוד בחזרה, ואין ללמוד מזה דלדידן אין צריך, דכמו כן לא הזכיר שצריך לעמוד בקדושה, ולא הזכיר שצריך לעמוד כשאומרים מודים דרבנן, ולא הזכיר שצריך לעמוד בשעת ברכת כהנים, אלא שהמנהג היה פשוט שעומדים בחזרה ולא הוצרך לומר כל דינים אלו, וכן ביאר חתנא דבי נשיאה הרה"ג רבי דקל הכהן בשו"ת אלישיב הכהן (ח"א סי' ד' אות ב' ד"ה ולענ"ד), וע"ש שהאריך בענין זה טובא. ועיין בדברי רבנו הגדול בהגהה לנפש חיה (מערכת הת' אות י"ג), ובאור תורה (תשנ"ב סי' מ"ח), ובמבוא לארים נסי (גיטין עמ' 46).

הרה"ג ר' מרדכי (אמיס) הכהן זצ"ל

(ראב"ד תוניסיה. נולד באי ג'רבה שנת התרמ"ו, נפטר בתונס

א' דשבעות התשל"ד)

בילדותו למד אצל הרה"ג המפורסם מרביץ תורה לעדרים ר' יוסף ברבי זצ"ל (מחבר ספר בן פורת יוסף) אך לא הצטיין בילדותו בשום דבר, רק כאחד התלמידים הרגילים, ומגיל ט"ז ומעלה אחרי חתונתו למד תורה בטהרה ובשקידה עצומה ויהפוך לו א-לקים לב אחר, ונתקיים בו מאמר רז"ל (תענית דף ד' ע"א) האי צורבא מרבנן דמי לפרצידיא דתותי קלא (גרעין שמתחת גוש אדמה. רש"י) דכיון דנבט נבט. הוא עלה ונתעלה במהירות מופרזת, ותוך כעשר שנים נבחר לדיין בג'רבה לצד רבו. רבנו ר' כלפון משה הכהן זצ"ל הנודע לאיש אמת ודייקן בכל דבריו, ואינו מפזר תארים ושבחים לבטלה, נתבטא עליו (בספר מעשה ב"ד, ג'רבה, דף ט"ז ע"א): "ויקם אחד מן הרמתיים, אחד המיוחד בהדרו, הרה"ג החה"ש הדו"מ והכולל כמה"ר ר' מרדכי אמיס הכהן (יצ"ו)", וזה היה כשמלאו לרבנו אך עשרים ותשע שנים, ולשאר הרבנים והדיינים שהזכיר שם שהיו גדולים במנין ובשנים, לא נתן תארים כאלה. יעוין שם.

נסים רבים קרו לו בחייו. ביניהם ידוע שביום המר והנמהר א"ך טבת התשל"א, בין רשימת היהודים שהיו בכיסו של אותו רוצח ארור שפגע באמה"ג מרן ה"איש מצליח" זצ"ל, היה גם רבנו ביניהם, אלא שבהשגחה

פרטית חלה באותו יום, ונמנע מלצאת לבית הכנסת.

כן מסופר, שבאחת מנסיעותיו לג'רבה בזמן "גזירת הצורפים", כשחזר לתונס, עבר במכונית במקום צר, ומשאית באה ממולם ומשאית מאחריהם ועגלה לפני המכונית, והמקום ירידה תלולה, ונהג אחת המשאיות איבד את השליטה על ההגה והיו בצרה גדולה, והנהג (מר נח חנינא טרבלסי הי"ו) אמר לרבנו בעברית: "אבדנו כולנו אבדנו", וראה שהרב כמו ישן שקוע בהרהוריו, ופתאום כמו יד מסתורית הופיעה וסילקה את העגלה מהדרך. וציווהו רבנו שלא יספר לאיש, כל עוד הוא בחיים.

היה מקורב מאד לנשיא בורגיבה שהיה מאמין בברכותיו ותפילותיו, ואומר: התפילות של הרב הצילו אותי (בורגיבה חי 93 שנים, ובמשך 40 שנה האחרונות היה סובל ממחלת סרטן הגרון). וסיפר לי מר יצחק מאזוז יצ"ו מרחובות (בליל כ"ה חשוון התשס"ד) שראה במו עיניו בביקור של הרב והנשיא בורגיבה בביהכ"נ לגריבה, שבבואם לביהכ"נ מלחץ ההמון נפלו המשקפיים לרב זצ"ל והתכופף הנשיא והרימם לו, ואיקים ביה "והיו מלכים אומניך", כדאיתא בזבחים (דף י"ט ע"א). ע"ש (מגדולי ישראל חלק ב').

הלכות נשיאת כפים

כתבו התוס' (סוטה ל"ט ע"א) דצריך להיות תיכף לנט"י ברכה [ושיעור תכיפה כדי מהלך כ"ב אמה. ע"ש. והוא בערך 12-15 שניות. אמנם מרן זצ"ל הכ"מ כתב (שו"ת מקור נאמן ח"ג סי' רכח) ששיעור זה כמעט אי אפשר לקיימו במציאות. וצ"ע. וכ"כ בהל"ב (סי' קכ"ח סעי' כו) בשם החסד לאלפים שקשה להיזהר בזמן מועט כזה. ועכ"פ צריך להשתדל לסמוך נטילה לברכה כמה שאפשר]. וע"כ אפי' אם כלי הנטילה מחוץ לביהכ"נ אין ליטול לפני החזרה. ואפילו יפסיד ברכה או שתיים מחזרת הש"ץ אין בכך כלום. וכן המנהג פשוט. (שו"ת בית נאמן ח"ג סי' כב. שו"ת מקור נאמן ח"ג סי' רכט)

אם יש מניין מתפללים בדיוק בחזרה, ואם הכהן יצא ליטול ידיו לא יהיה מנין, יטול לפני החזרה וישמור על ידיו מהיסח הדעת. (שו"ת בית נאמן שם. שו"ת מקור נאמן שם)

אם יש מניין בביהכ"נ בלעדי הכהן אבל אחד מהנוכחים עדיין באמצע תפלת לחש, יש מקום להתיר לכהן לצאת לנטילה, ולסמוך על המקילים לצרף את המתפלל לעשרה. (שו"ת בית נאמן שם)

טעימה עיונית בקצור נמרץ

"אל תהיו כסוס כפרד אין הבין".

כותב רב נסים גאון בהקדמתו לש"ס. יסוד גדול הודיענו בזה דוד המלך, כי מי שאפסה ממנו הבינה, כבר הוא נחשב כבהמה ונפטר מן המצוות, כי אין הקב"ה מזהיר ומצוה אלא למי שהוא בן דעת.. וכו' ומי ששלמה דעתו בכל היתרון ושכלו (כצ"ל) שלם, נתחייב במצוה וזוכה בקיבול שכר בעשותו רצון קונו וצויו, ומקבל שכר על המצוות, ונענש על העבירות. ע"כ.

ומקשה על כך רבנו נסים, לפי זה שכל מי שיש בו דעת (יהודים ושאנים..) חייבים במצוות, א"כ במה השתנינו מכל האומות "ולמה ייחד הקב"ה את ישראל לתת להם את התורה, הם לבדם ולא אומה אחרת זולתם, הלא כולם הם שוין בדין חיוב המצוות"?!!

ועל זה מתרץ רבנו נסים, שכל המצוות השכליות נתחייבו בהם כולם מיום היותם על האדמה.

ודבריו תמוהים לכאורה, דמה מזור נמצא לקושייתו??! ומבאר מרן זצ"ל הכ"מ את כוונתו, שכל חיוב הנבראים באלו המצוות, זה מצד השכל וההיגיון ולא מצד המצוה, ואין להם שכר המצווים ועושים, וכמו שלא נמנתה מצות כיבוד הורים ב-ז' מצוות בני נח, אע"פ שהשכל מחייבה.

ובזה ניחא למה נמנתה שפיכות דמים בכלל מצוות בני נח, דתיפוק ליה מצד השכל, ולפי האמור ניחא דנפקא מינה משום מצווה ועושה. ובפרט לפ"ד הרמב"ם (פ"ח מהלכות מלכים ה"א) שכל המקבל עליו שבע מצוות ונזהר לעשותם הרי זה מחסידי העולם, ויש לו חלק לעולם הבא וכו', אבל המקיים ז' מצוות בני נח מצד השכל אינו מחסידי אוה"ע אלא מחכמיהם ואין לו חלק לעולם הבא.

נקודות וחידושים מעניינים מתורת מרן זי"ע

משפט עוצמתי שתפס אותי ביומנו המאלף של מרן: במזכרות הקצרות (עמ' 207) כתב מרן בגיל 11 סדר יום, בין הדברים הוא כותב כך: לך ב-8.30 לביהכנ"ס של ר' חיים בלעיש, ותחשוב עצמך כעומד לפני אש.. כולנו יודעים את מאמרי חז"ל שכל תלמיד חכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מור תכוינה (שבת ל:), ושהתורה נמשלה לאש ועוד, אבל לחיות את זה ולכתוב את זה לעצמו, זו גדולה אמיתית! נציין עוד שבסדר יומו כותב הרב על קביעותו בספר מסילת ישרים ללימוד מוסר בבוקר ובצהריים.

בעניין ברכת גואל ישראל

בתפילת שמונה עשרה מצינו כמה ברכות ובקשות על הגאולה השלימה.

מעניין לציין שברכה שלכאורה ודאי שעוסקת בגאולה שהיא ברכת "גואל ישראל", אינה באמת עוסקת בזה. כמו שכותב מרן בספרו אסף המזכיר (ערך י"ח ברכות אות א'. עמ' ריג) בשם רש"י במגילה (דף י"ז ע"ב) שברכה זו לאו גאולה מגלות היא, אלא שיגאלנו מן הצרות הבאות עלינו תמיד.

הבא את תורת רבנו לעוד יהודי

לתרומות והנצחות צור קשר בטל' 054-8477628

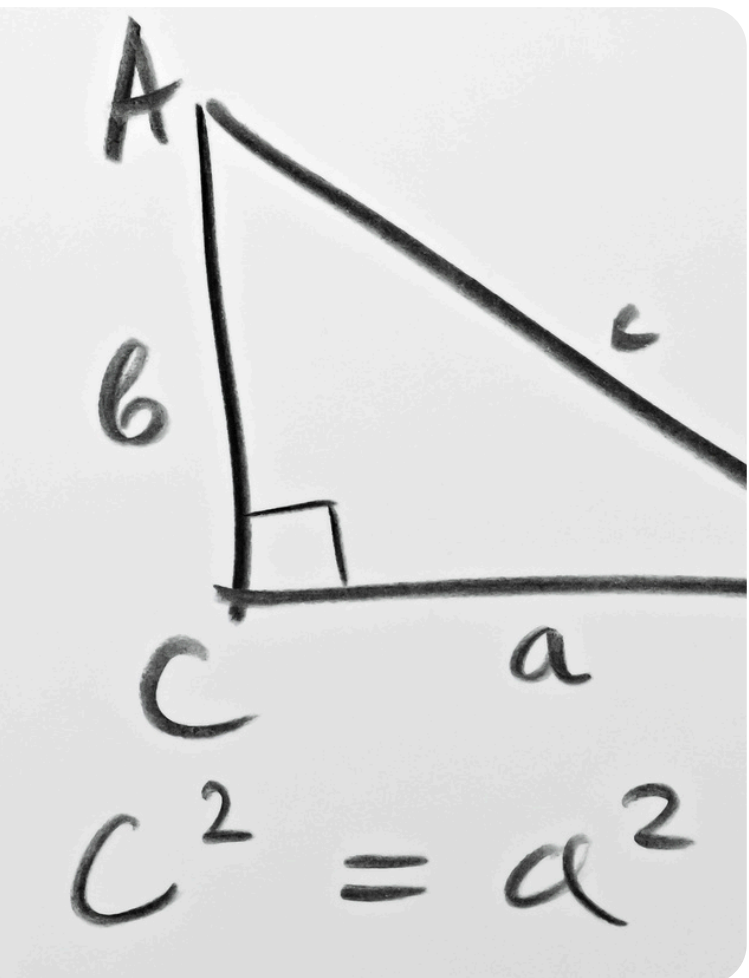

ברכת כהנים

בברכת כהנים יש ששים אותיות, לכן אומרים בקריאת שמע "הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל", ואחר כך אומרים את הפסוקים של ברכת כהנים.

כלל פיתגורס בברכת כהנים

החלוקה של הפסוקים היא: בפסוק הראשון "יברך ה' וישמרך" - יש 15 אותיות. ובפסוק "יאר ה'" - 20 אותיות. ובפסוק "ישא ה'" - 25 אותיות. ועל פי זה בנוי הכלל שקבע פיתגורס, שאם תכפיל את האורך בעצמו ואת הרוחב בעצמו, תמצא את המדה של האלכסון. אם הרוחב 15 והאורך 20, האלכסון יהיה 25. איך החשבון? הרוחב: $15 \times 15 = 225$, X 15 והאורך: $20 \times 20 = 400$, ביחד זה שווה 625, והאלכסון: $25 \times 25 = 625$. X 25 זה משולש ישר זווית. לכן בברכת כהנים כתוב "יאר ה'", "וישם לך שלום", ולא כתוב "יאר", "וישים", כי יש בדיוק ששים אותיות. ולכן גם אומרים ויחונך הנו"ן בדגש, ולא אומרים ויחוננך.

הרבה סגולות יש במשולש

הרבה דברים בנויים על פי משולש ישר זווית, עד שמישהו חשב שמשולש זה אלקים. המשולש אינו אלקים, אבל יש הרבה סגולות במשולש. שלשה אבות - אברהם יצחק ויעקב, ברכת כהנים - "ברכה משולשת", וגם התורה משולשת - תורה נביאים כתובים, כמו שהגמרא אומרת (שבת דף פח ע"א), דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא, בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי - תורה נביאים כתובים, לעם תליתאי - כהנים לויים וישראלים, על יד תליתאי - משה רבנו שלישי לבטן, מרים אהרן ומשה. ביום תליתאי - ביום שלישי של ימי ההגבלה. בירחא תליתאי - בחודש סיון. הרבה סגולות יש במשולש.

לרכישת הספר מדי שבת: 0533178863

המשך 'דרכי העיון'

אילו היה רש"י מתרץ בגלל שהם מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה בלבד היינו שואלים למה לא הביא התנא כל ההלכות בפרק ד' של מסכת עדיות. ואילו היה מתרץ שהמכנה המשותף שמדובר ביו"ט, היינו שואלים אדרבא יותר מתאים להעביר דין שאור וחמץ למסכת פסחים (בדיני בדיקת חמץ וביעורו) אבל עכשיו מצא רש"י שני מכנים משותפים לשלש בבות אלו. עד כאן הבאנו על "קצה המזלג" מתוך השיעור בעיון ששרטט הרב זצ"ל, והדברים מאירים. גם כאן ניתן לראות איך שני מילים ברש"י שלכאורה אין בהם כוונה מיוחדת- משמעות רבה יש להן. "ואידך, פירושא הוא זיל גמור" (שבת דף ל"ב ע"א).

